

DADAFODansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association**Sundheds- og Ældreministeriet**Holbergsgade 6
København K**Vejle, 21.02.2020****Sendt pr. email til:** sum@sum.dk**Sendt cc. pr. email til:** msb@sum.dk, samt sundhedsordførerne for de politiske partier:
rasmus.langhoff@ft.dk, stinus.lindgreen@ft.dk, per.larsen@ft.dk, susanne.zimmer@ft.dk, henrik.dahl@ft.dk,
martin.geertsen@ft.dk, lars.mathiesen@ft.dk, liselott.blixt@ft.dk, peder.hvelplund@ft.dk

Høringssvar på: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning¹)

Att. Sundhedsminister Magnus Heunicke og regeringens støttepartier omkring den nationale handleplan mod børn og unges rygning

DADAFO - Dansk e-Damper Forenings høringssvar, er primært fokuseret på de foreslåede lovændringer og tilføjelser til **“LOV nr 426 af 18/05/2016 - Lov om elektroniske cigaretter m.v.”**

DADAFO vil takke for, at vi i det mindste i forbindelse med høringen får lov til at fremkomme med vores holdninger. Det ville måske have været bedre, mere retfærdigt og rettidigt, hvis vi var blevet konsulteret inden lovforslaget blev skrevet, så både ministeren og politikerne fra regeringens støttepartier, havde fået vores erfaring og viden med i grundlaget, inden der var skabt enighed om forslagene til tobakshandleplanen.

DADAFO er generelt positiv overfor at regeringen og partierne i Folketinget endelig laver et fokuseret tiltag til at begrænse rygningen i Danmark, specielt set i lyset af, at der i de sidste år ikke er sket en tilbagegang i rygeprævalensen, som det er sket i flere af vores nabolande (England, Sverige, Norge og Island f.eks.)

DADAFO er skeptisk over for hvor effektivt neutrale pakker og udstillingsforbud reelt vil være, specielt set i lyset af rapporter fra lande hvor disse tiltag allerede er blevet indført. Vi ser det primært som værende symbolpolitik overfor tobaksfirmaerne. Dog har vi ingen indvendinger mod dette, hvis det er rettet udelukkende mod tobaksvarer. Reelt vil disse tiltag ikke påvirke forbrugerne negativt, da cigaretter er en rimelig homogen vare, og derfor er der ikke grundlag for at udseendet har betydning for forbrugerne.

Dette er ikke tilfældet ved e-damp produkter.

1

http://www.sum.dk/Aktuelt/Nyheder/Forebyggelse/2019/December/~/_media/Filer%20-%20dokumenter/01-tobak/Aftaletekst.pdf

DADAFO ser det som en mangel i det fremlagte lovmateriale, at man ikke har vurderet risikoprofiler ved forskellige produkter, og faktisk decideret skærer alle produkter over én kam – hvad enten de indeholder tobak eller ej. Forbrugeren har krav på reel og faktisk information om, at nogle produkter faktisk er mindre sundhedsskadelige end andre, og at tobakskadereduktion kan være vejen frem for mange forbrugere.

Det meste lovgivning som er blevet vedtaget på e-damp området, er blevet til på baggrund af manglende faktisk viden, ud fra skøn og gisninger. Og desværre er EU-Parlamentets og Rådets TobaksproduktDirektiv, (TPD) – **Direktiv 2014/40/EU, specielt afsnit III, kapitel 20²** – der specifikt omhandler e-cigaretter, ingen undtagelse.

EU-lovgivningens rammer blev vedtaget på et alt for spinkelt grundlag, og hastet igennem EU-parlamentet i 2013/2014, som et addendum til direktivet – der ellers kun omhandlede deciderede tobaksprodukter.

Evaluering af TPD skal foretages i 2020 og er stadig ikke publiceret. Denne evaluering skal danne grundlag for en ny revision af TPD. Danmark er derfor præmatur og forhastet mht. forhold til ændring af TPD grundlaget, da man endnu ikke har resultatet fra evalueringen.

Som minimum bør alle forslag til ændringer af “Lov om elektroniske cigaretter m.v.” tages ud af lovforslaget/den nationale handleplan, indtil EU-kommissionen er fremkommet med deres evaluering.

Når man én gang på overnationalt niveau, har vedtaget en lovgivning/rammer for regulering, som direkte er med til at standse udvikling og innovation, og stoppe en ellers positiv udvikling i faldet på rygeprævalensen, så vil næsten al efterfølgende national lovgivning der baserer sig på den overnationale EU-lovgivning, være med til at indføre yderligere begrænsninger og restriktioner.

TPD fastsætter i sine indledende betragtninger, (pkt. 45, 53, 54) samt specielt i artikel 20, pkt. 10, artikel 24 pkt. 2 og **3** (se nedenfor), at der **med direktivet faktisk indføres et højt sundhedsbeskyttelsesniveau**, og at yderligere forbud **skal** begrundes og retfærdiggøres ud fra en risiko for den generelle folkesundhed, og at der med forbuddet ikke sker vilkårlig forskelsbehandling:

3. En medlemsstat kan også forbyde en bestemt kategori af tobaksvarer eller relaterede produkter på grund af de særlige forhold i den pågældende medlemsstat, hvis bestemmelserne er berettiget på grund af behovet for at beskytte folkesundheden, idet der tages hensyn til det høje sundhedsbeskyttelsesniveau, der sikres med dette direktiv. Sådanne nationale bestemmelser meddeles til Kommissionen sammen med begrundelsen for at indføre dem. Kommissionen godkender eller forkaster inden for seks måneder efter at have modtaget meddelelsen omhandlet i dette stykke de nationale bestemmelser efter, under hensyntagen til det høje sundhedsbeskyttelsesniveau, der sikres med dette direktiv, at have efterprøvet, hvorvidt de er begrundede, nødvendige og står i rimeligt forhold til målet, og om de er et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne. Hvis Kommissionen ikke har truffet nogen afgørelse inden for denne periode på seks måneder, betragtes de nationale bestemmelser som godkendt.

EU Tobaksproduktdirektivet, Artikel 24, pkt. 3

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/tobacco/docs/dir_201440_da.pdf

Yderligere er der fra EU/Kommissionen udstukket klare retningslinjer for, hvordan forsigtighedsprincippet skal gælde for al implementering af lovgivning på både EU og national plan, og herunder også hvordan yderligere restriktioner og regulering skal retfærdiggøres, inden det kan godkendes af Kommissionen.

Fra opsummeringen af **“forsigtighedsprincippet”**³ som defineret i **“Meddelelse fra Kommissionen om forsigtighedsprincippet - KOM(2000) 1 endelig”**⁴:

Fælles retningslinjer

Tre specifikke principper bør danne baggrund for anvendelsen af forsigtighedsprincippet

- **en videnskabelig evaluering, der er så fuldstændig som muligt, fastlæggelse af den videnskabelige usikkerhedsgrad i videst mulig udstrækning**
- **en vurdering af risici og potentielle følger af ikke at handle**
- **deltagelse af alle interesserede parter i undersøgelse af forsigtighedsforanstaltninger, når resultaterne af den videnskabelige evaluering og/eller risikovurderingen foreligger**

Derudover finder de generelle principper for risikostyring stadig anvendelse i forbindelse med forsigtighedsprincippet. Der er tale om følgende fem principper

- **De valgte foranstaltninger skal være proportionelle med det valgte beskyttelsesniveau**
- **De skal kunne anvendes ikke-diskriminerende**
- **De skal stemme overens med lignende foranstaltninger truffet under lignende omstændigheder**
- **De skal være baseret på en undersøgelse af potentielle fordele og omkostninger ved at gribe ind eller ikke at gribe ind**
- **Den skal revideres i lyset af den videnskabelige udvikling**

Manglende risikovurdering og konsekvensanalyse

Der er, som angivet i Kommissionens retningslinjer, ikke udført due diligence i forbindelse med forslaget til lovændringer og tilføjelser til specielt “Lov om elektroniske cigaretter m.v.”

Der er i forslag til lov om ændringer ikke taget hensyn til “forsigtighedsprincippet”, og dermed bliver lovforslaget ikke fremsat på baggrund af udførte risikovurderinger og konsekvensanalyser.

Der er i forslag til lov om ændringer ikke fokus på proportionalitet mellem produkters individuelle potentielle helbredsskadelige virkninger. Til sammenligning kan anvendes, at man selvfølgelig ikke tilkender den samme straf til en person der slår et andet menneske ihjel, som en person der går over for rødt. Som nævnt skal der være proportionalitet i lovgivningen, så forbrugerne sikres og menneskerettighederne overholdes.

DADAFO, som forening for forbrugerne af e-damp i Danmark, gør kraftigt opmærksom på, at der er himmelvid forskel på tobakscigaretter og e-cigaretter/e-damp. Der er efterhånden ingen videnskabelige eksperter som fortsat vil påstå, at tobakscigaretter og e-damp indebærer den samme risiko ved brug, men tværtimod er der skabt konsensus om, at e-damp er betydeligt mindre helbredsskadeligt, end tobaksrygning.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A132042>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52000DC0001&from=DA>

Dette faktum skal udmønte sig i en skelnen i lovgivning omkring regulering af produkterne!

Dette er allerede tilfældet i dansk lovgivning, da **“Lov om elektroniske cigaretter m.v.”** udelukkende omhandler disse produkter, og **“Lov om tobaksvarer”** udelukkende omhandler produkter der indeholder tobak.

Ligeledes skal der rettes opmærksomhed på, at e-damp/e-cigaretter ikke er (og aldrig bør være) omfattet af **“Lov om Røgfri Miljøer”**. Både fordi der ikke er tale om røg, men især fordi der er tale om en arbejdsmiljølov, og derfor skal være baseret på en objektiv vurdering af emissioner i forhold til grænseværdierne givet for arbejdsmiljø.

DADAFO mener at det er i strid med EU direktivet at lave restriktioner på e-damp, uden at de fulde sundhedsmæssige konsekvenser er belyst. Man skal fra dansk side kunne fremlægge og retfærdiggøre at disse restriktioner bliver indført på grundlag af en akut opstået forringelse i den overordnede folkesundhed. Sundhedsstyrelsens baggrundsarbejde på dette område er ufuldstændigt, idet de ikke har belyst endelige undersøgt hvilke konsekvenser loven vil have for andre end børn/unge, som allerede lovgivningsmæssigt slet ikke burde have adgang til at erhverve/besidde produkterne (18-års grænsen skal håndhæves).

Grunden til at dette kun gør sig gældende for e-damp (og muligvis andre lavrisiko produkter såsom HnB og snus/tyggetobak), og ikke er gældende for tobakscigaretter er, at e-damp produkter også har en folkesundhedsmæssig gavnlige og positiv effekt, ved at få rygere til at udskifte hele eller dele af deres tobaksforbrug med et lavrisiko alternativ. Derfor er der en ikke belyst negativ konsekvens ved forslaget til ændring af loven. Opsummeret: Til forskel fra cigaretter, har e-damp en positiv side.

DADAFO's overslag over konsekvenser er som følgende:

- Da 40 unge om dagen starter med at ryge, og kun ca. 8% af disse unge (ca. 3) havde e-damp som deres første nikotinholdige produkt, kommer lovgivningen maksimalt til at påvirke ca. 1.200 børn/unge om året.
- Der er i Danmark (iht. undersøgelsen; Danskernes Rygevaner 2018⁵) ca. 260.000 voksne forbrugere af e-damp; heraf har ca. 78.000 kvittet tobakscigaretterne fuldstændigt.

Positive og negative konsekvenser for disse to grupper skal vejes op mod hinanden, således at man har belyst de folkesundhedsmæssige konsekvenser. Det er ikke nok bare at påpege, at der er en negativ konsekvens for en lille gruppe, hvis det overordnede billede er sundhedsmæssigt positivt.

Samtidigt forudsiger vi på basis af markedskendskab, at 90-95% af alle specialforretninger af e-damp i Danmark vil være tvunget til at lukke før juni 2021, da deres forretning hovedsageligt er oppebåret af overskuddet ved salg af e-væsker. De sidste 5-10% af forretningerne vil overleve midlertidigt ved salg af e-damp udstyr til en højere pris end i dag. Dette er ikke langtidsholdbart, da deres konkurrenceevne i forhold til udenlandske forretninger vil være minimal.

⁵ <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/Danskernes-rygevaner---aarsrapport-2018>

Derfor vil markedet flytte, fra i dag primært i specialforretninger, til detailforretninger, med en medfølgende mindre kontrol af salg til mindreårige. Altså det modsatte af lovens intention. I detailforretninger er de dominerende spillere tobaksindustrien, og det er tvivlsomt om produkter der er uafhængige af tobaksindustrien vil kunne overleve i dette rum, endsiges ville få plads på hylderne i detailhandlen.

I dette scenarie er det nødvendigt at bruge forsigtighedsprincippet proportionalt, som EU's definition beskriver. Man må ikke kun forholde sig til en lille del af problemstillingen, men man skal tage alle konsekvenser med i betragtningen. For det ovenstående kan det være, at der er en positiv virkning på ca. 1.200 børn, men også at der er en negativ virkning på en stor procentdel af de ca. 260.000 voksne der damper.

DADAFO vurderer at der er høj risiko for at 10-25% af damperne vil gå tilbage til tobakscigaretterne pga. af mangel på udbud, samt at de smage som forbrugerne er vant til, fjernes som mulighed. Det betyder at lovforslaget vil have en overordnet negativ folkesundhedskonsekvens i forhold til status-quo og derfor **ikke** kan overtrumfe TPD'en, eller argumenteres som værende nødvendig. Vi forudser at loven vil blive trukket i EU-domstolen, og omstødt, pga. brud på direktivet, hvis lovforslaget som foreslået i sin nuværende ordlyd bliver vedtaget, uden forudgående konsultation ved EU-kommissionen.

Den nuværende lovgivning

Den nuværende lov om elektroniske cigaretter m.v. skaber allerede en så stram regulering af produkter der kan markedsføres, og dermed sælges til forbrugerne i Danmark, at yderligere stramninger er yderst overflødige. De danske forbrugere lider allerede under et meget sparsomt udvalg af produkter, både hardware og e-væsker, da udgifterne for at kunne markedsføre produkter i Danmark er blandt de allerhøjeste i EU/Verden. Udvalget af bl.a. e-væsker oplever et ringe konkurrencepotentiale, og dermed også en begrænsning i udvalg. De danske specialforretninger har taget specielt alderskontrollen til sig, og varetager denne vogterrolle med omhu, er vores erfaring.

Lovgivning skal baseres på fakta - og evidens

"Lov om elektroniske cigaretter m.v." er allerede implementeret - og den har dannet baggrund for det forbrugsmønster som danskerne har vænnet sig til siden 2016. Det tager tid, førend man kan se nogle reelle og faktuelle mønstre i forbruget. Der findes som nævnt allerede lovgivning der skal begrænse børn og unges adgang til elektroniske cigaretter m.v. - og hvis denne lovgivning blev håndhævet, burde det være tilstrækkeligt for at forhindre børn og unge i at begynde et forbrug af e-damp. Endvidere har forældrene også et ansvar overfor deres børn, indtil de bliver myndige.

Man kunne evt. overveje en kontroversiel løsning; at gøre det helt ulovligt at besidde e-damp produkter hvis man er under 18 år, og dermed give Politiet mulighed for at konfiskere produkterne, ligesom det er tilfældet hvis unge ulovligt kører på knallert uden kørekort og hvis de ikke er gamle nok.

På samme måde er der allerede forbud mod salg af tobaksfri snus eller tobaksprodukter indeholdende tobak, s.s. snus, tyggetobak, tobakscigaretter, pibe, cigar, cigarillos m.m. til børn og unge under 18 år. Her kunne et forbud, med konfiskeringsmulighed også være en løsning.

En mere realistisk løsning ville være, kun at tillade markedsføring af e-væsker med smag i specialforretninger, og indskrænke udvalget i detailforretninger til tobak og mentol. Denne løsning er aktuelt lagt frem som lovforslag i New Zealand⁶. I specialforretningerne kan man samtidigt indføre tvungen ID/alderskontrol, med den *“3 strikes and you’re out”* løsning som lovforslaget allerede lægger op til. Problemstillingen i detailforretningerne er netop, at det specielt i spidsbelastninger ved kassen, er nemt at glemme at kontrollere kundernes alder/ID. Løsninger såsom alderscheck via Nets kan løse noget op for dette, men har stadig problemer ved at unge kan benytte sig af forældrenes Dankort. Dette vil ikke påvirke markedet væsentligt, da størstedelen af salget i Danmark i forvejen ligger i specialforretningerne. Kontrol af tvungen ID kan dermed også udgiftsminimeres ved at Sikkerhedsstyrelsen også checker dette ved deres normale kontrolbesøg.

Webbutikker bør kunne vise deres produkter, da e-cigaretter ikke er homogene produkter. Forbrugerne bør være bekendt med de produkter de køber, ellers er det et spørgsmål om at man “køber katten i sækken”. Mods/hardware er ikke nikotinholdige og kan sammenlignes med batteriholdere, og at skjule disse produkter er simpelthen chikanering af forbrugerne.

E-cigaret produkter er ikke homogene men heterogene og derfor er det problematisk at have et udstillingsforbud på internettet. For at forbrugeren skal kunne vælge det “rigtige” produkt for ham/hende er det nødvendigt at kunne vurdere form, udseende og funktionalitet på “hardwaren”. Vi er dog enige i at et udstillingsforbud for e-væsker stort set ikke vil have betydning for forbrugeren.

Sideeffekten ved ovenstående er at forbrugerne samtidigt kan få bedre information og vejledning til deres brug af e-damp, og deres potentielle rygestop, idet specialforretningerne jo netop typisk har personale som er informerede om begrænsninger og muligheder ved de enkelte produkter, samt kan informere om det optimale niveau af nikotin som forbrugeren kan/bør bruge i forhold til hans/hendes aktuelle forbrug af cigaretter.

Yderligere og unødvendig regulering vil medføre en større grad af lovovertrædelser - en lov skal være retfærdig og logisk, og ikke kræve ofre blandt voksne forbrugere som anvender produkterne lovligt i deres succesfulde rygestop.

Brugen af smag i e-damp/e-cigaretter

Hvis man kigger på Danskernes rygevaner (år ligegyldig da det er konsistent), så kan man se at der er et stort forbrug af e-væsker med smag af frugt, slik og kage. Og da markedet for børn/unge er minimalt, må dette forbrug være hos voksne dampere. Derfor er hele argumentet om at disse smage kun er der for at få børn til at dampe simpelt hen falsk.

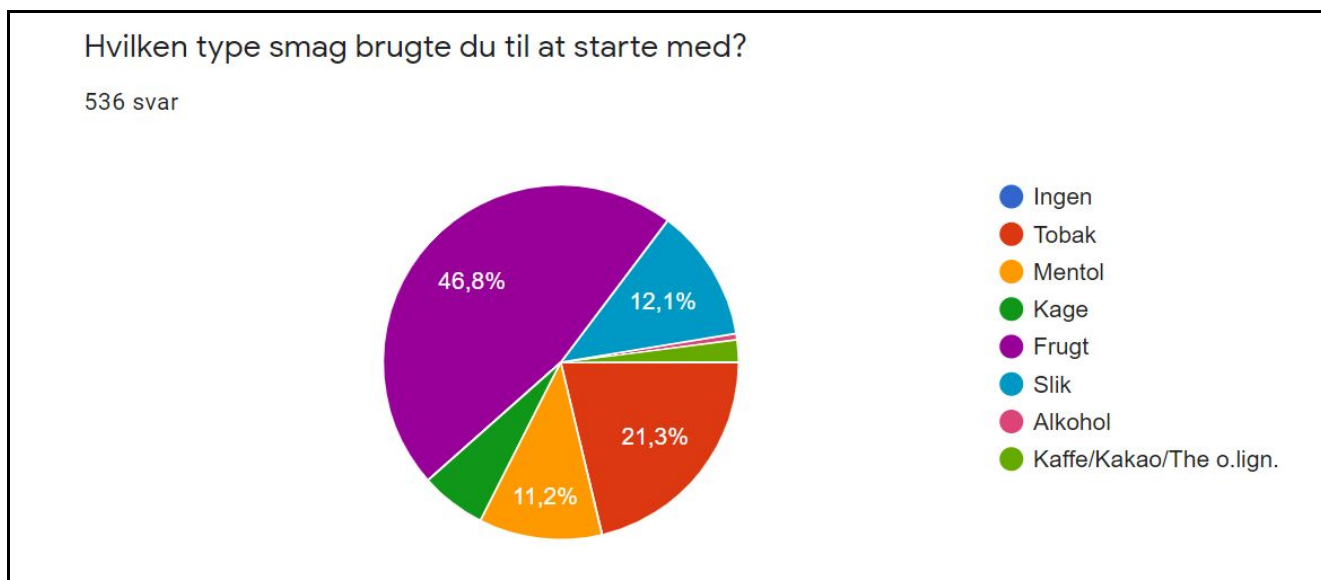
Dermed kan man konkludere, at enten er markedet inkompetent og har success på trods af fejlagtig markedsføring, eller også er hele grundlaget for formodningen forkert.

⁶ <https://www.stuff.co.nz/national/health/119720489/new-vaping-law-bans-u18s-and-advertising>

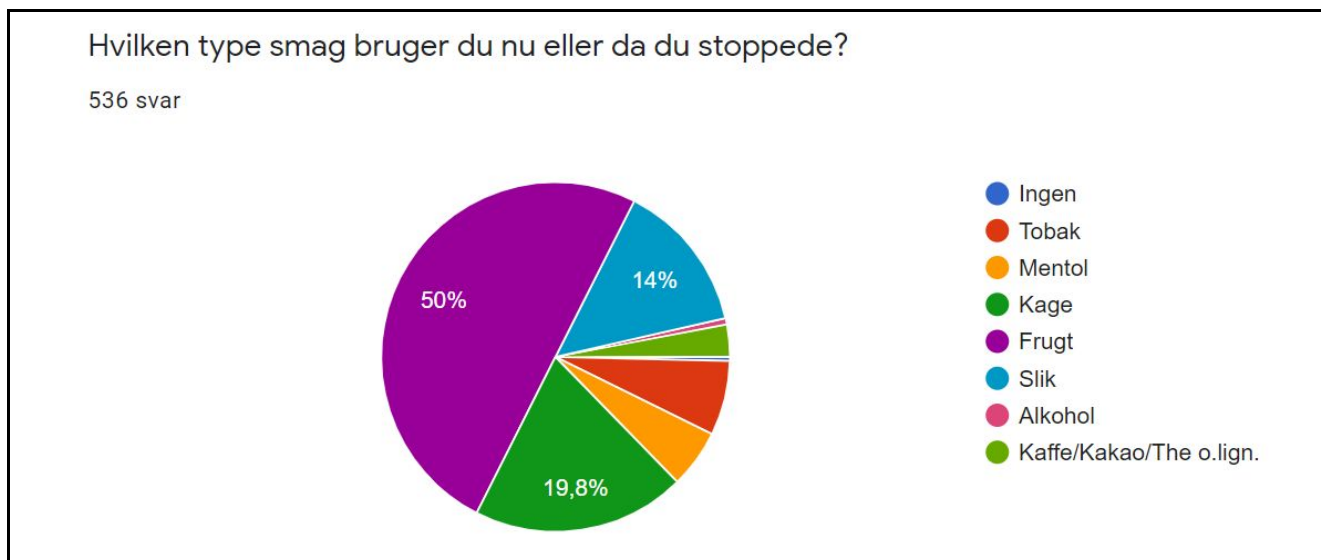

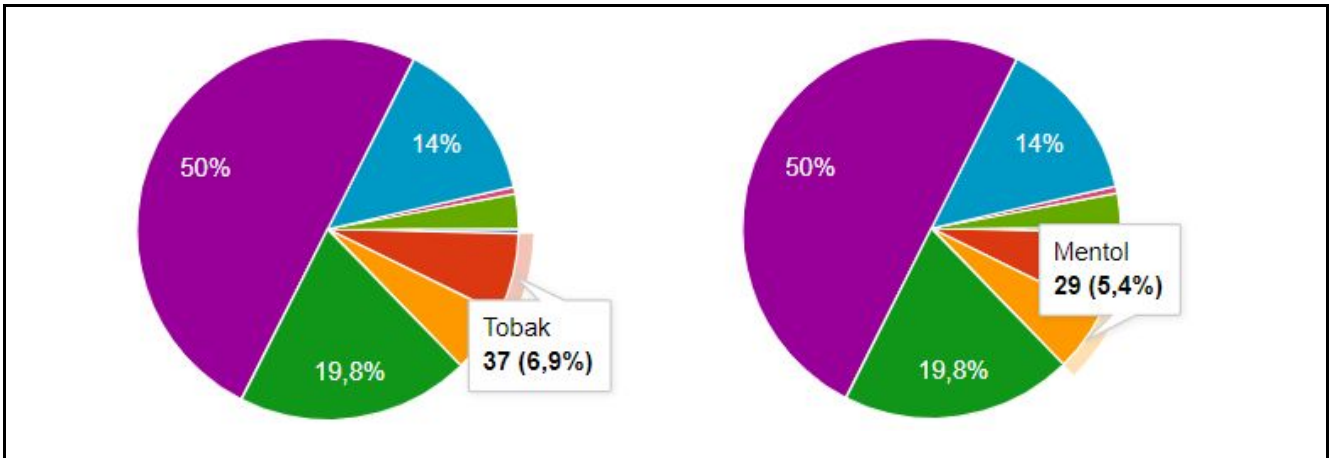
DADAFOs egen forbrugerundersøgelse, vedr. brugen af smag i e-damp, viser at der er en klar tendens til at i takt med at forbrugerne af e-damp bevæger sig længere og længere væk fra evt. samtidig rygning af tobak (dual use), bliver brugen af væsker med tobaks- og mentolsmag mindre hyppig. Brugen af andre smage end tobak og mentol bliver derved fremherskende, for at fjerne associationen til tobakscigaretter.

DADAFO udførte ultimo 2019 sin egen forbrugerundersøgelse (endnu ikke udgivet), og har spurgt de danske forbrugere af e-damp bl.a. omkring hvilke(n) smag(e) de anvendte da de startede med at dampe - og hvilke(n) smag(e) de anvender nu, eller da de stoppede med at dampe. Der var 536 respondenter,

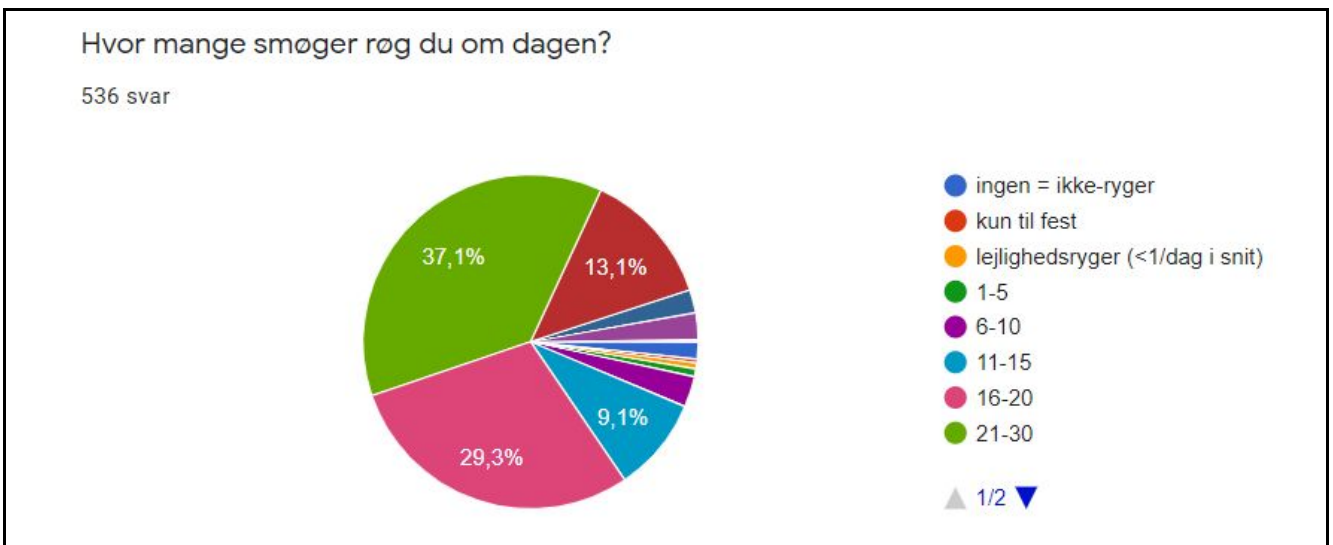
Som det fremgår af det øverste diagram, så er tobak og mentol hhv. 21,3% og 11,2% (sammenlagt 32,5%) foretrukne smage i starten - da disse smage er velkendte, og da de fleste i starten efterspørger smage som de kender fra alm. cigaretter.

Efterhånden ændrer forbrugernes smag sig, så blot 6,9% foretrækker smagen af tobak og 5,4% foretrækker smagen af mentol (sammenlagt 12,3%). Der er altså tale om en procentvis **reduktion** på hhv. ca. 300% for tobaksmag og ca. 200% for mentolsmag (ændring i % fra 32,5% til 12,3%)

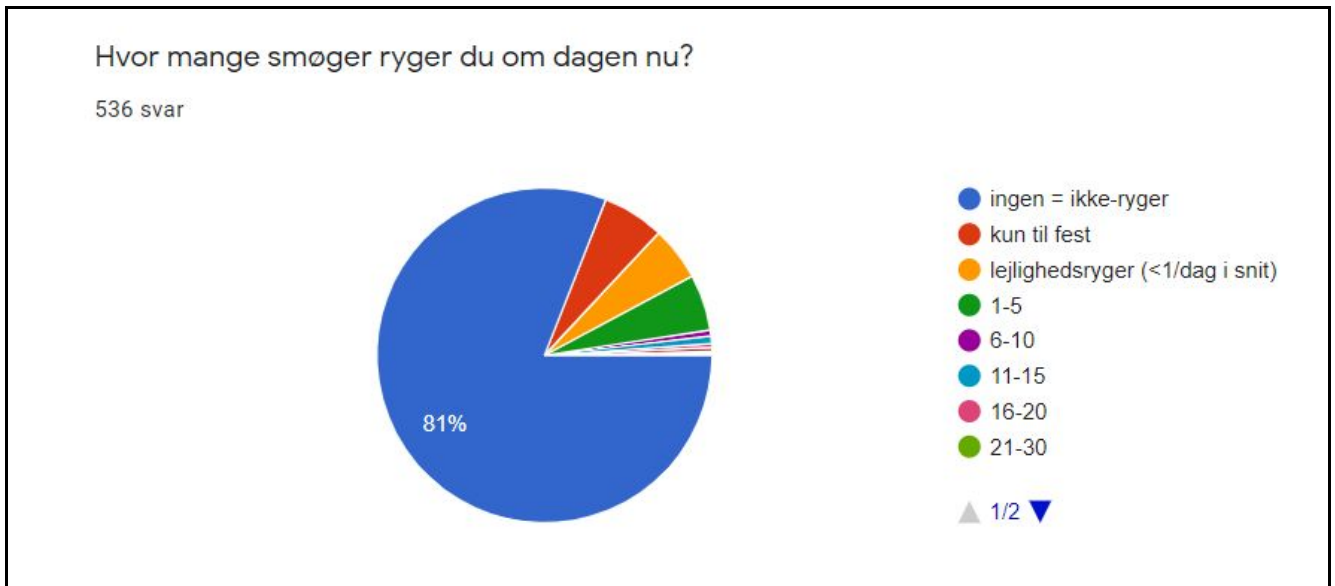
Smagen i e-damp er dermed essentiel for at foretage et succesfuldt rygestop, og for at skifte tobakscigaretterne helt ud med e-damp. De fleste forbrugere kan berette om, at de efterhånden ikke ønsker at anvende tobaksmag i deres damp, da det minder dem for meget om **“dengang de røg”** – og at de er bange for at netop tobaksmagen evt. vil fastholde dem i et forbrug af tobakscigaretter, eller at smagen af tobak kan være årsag til at de ikke kan foretage et 100% succesfuldt rygestop/skifte over til udelukkende brug af e-damp, som det foretrukne lavrisiko alternativ til fortsat tobaksrygning.

Størstedelen af respondenterne røg mellem 11 og 30 cigaretter om dagen, inden de begyndte at dampe, som det fremgår af ovenstående diagram (37,1 + 29,3 + 9,1 % = 75,5%)

Som det fremgår af nedenstående diagram, så er ca. 81% af respondenterne, som har besvaret spørgeskemaet, helt holdt med at ryge tobakscigaretter, og den resterende del er enten udelukkende festrygere, lejlighedsrygere eller ryger max. 1-5 cigaretter om dagen. Denne store del af befolkningen, ville evt. returnere til udelukkende tobaksrygning, hvis f.eks. smagsvarianter i e-damp blev forbudt.

En begrænsning i udvalg af smagsvarianter og forbud mod synlig anbringelse og fremvisning af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin på salgssteder, herunder på internettet, vil med stor sandsynlighed medføre at de danske forbrugere i stigende grad vil forsøge at:

- 1) købe produkter på det sorte marked, eller via venner
- 2) købe produkter i udenlandske webshops, via illegal import fra både EU-lande og ikke-EU-lande
- 3) købe produkter i grænsehandel øst og syd for landets grænser (Sverige og Tyskland)
- 4) i stigende grad selv blande væskerne privat, ud fra de ingredienser som man nu har til rådighed, med risiko for kontamination og indhold i aroma m.m. som ikke er egnet til inhalation, f.eks. lipider/oliebaserede aromaer, som ikke under nogen omstændigheder må anvendes til inhalation
- 5) i værste fald gå tilbage til rygning af tobakscigaretter
- 6) og nogle få vil måske finde mulighed for helt at kvitte både damp og tobakscigaretter

Der er mange utilsigtede konsekvenser ved de ændringer i loven, som der bliver foreslået. Før 2014 herskede der **"Wild-West-tilstande"** i Danmark - det var argumentationen den gang for at indføre regulering, og ud af det kom TPD og Lov nr. 426 - og efter indførelsen af begge, har Danmark ikke set tilfælde af ulykker/skader med brugen af e-damp produkter. Forbrugerne har tilrettet sig et nyt forbrugsmønster, og lever med det lettere begrænsede udvalg, som bliver markedsført i Danmark.

De foreslåede lovændringer/tilføjelser, vil fjerne al kontrol og overblik med situationen i Danmark – og mange forbrugere vil vende tilbage til en tilstand, som den vi havde før 2014 – dvs. indkøbe e-væsker illegalt inkl. aromaer, tanke, batterier m.m. fra andre EU-medlemslande, som ikke har indført de samme heftige restriktioner, som er foreslået i Danmark. Man kan sige, at tilstanden efter 2021 kan blive endnu værre end de tilstande der var i 2014, da der i dag er langt flere der anvender e-damp og har kendskab til produktet – så måske er sammenligningen med **“The roaring twenties”** mere passende, hvor den amerikanske mafia havde sin storhedstid med at sælge bootleg spiritus til det tørlagte USA, under Forbudstiden?

“De brølende tyvere” vil så få sin reopremiere 100 år efter... i Danmark?⁷

Med tab af kontrol (for Sikkerhedsstyrelsen og Sundhedsstyrelsen) står de overfor en umulig opgave, da de produkter som de skal kontrollere og regulere, vil blive handlet “under jorden” eller via sortbørsen. Hvis denne tendens skal kommes til livs, så skal mandskab og ressourcer hos Told og Politi øges betragteligt.

Grundlaget for de foreslåede lovændringer og tilføjelser

Sundhedsministeren gav i efteråret 2019 Sundhedsstyrelsen en opgave, om at redegøre for udviklingen og grunden til de sygdomstilfælde som blev set blandt specielt unge i USA, i efteråret 2019. På denne opfordring, udgav Sundhedsstyrelsen i oktober 2019 notatet **“E-cigaretter og helbred”**⁸.

Notatet baseres bl.a. på to store rapporter fra hhv. USA, National Academies of Science, Engineering og Medicine (NASEM) – **“Public Health Consequences of e-cigarettes, januar 2018”**⁹ og England, Public Health England (PHE) – **“Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products 2018: executive summary, March 2nd 2018”**¹⁰. Udover de to store rapporter er der refereret til videnskabelig litteratur med hovedvægt på artikler der er udgivet efter de to rapporter. Dele af denne litteratur har desværre ikke gennemgået en peer-review, og kan derfor ikke betragtes som værende gyldig evidens/fakta, men udelukkende være partsindlæg.

Udviklingen i brugs mønstre, statistik, for specielt børn og unge når de kommer til e-damp produkter med eller uden nikotin, er ikke godt nok dokumenteret i Danmark. Der er udført enkelte studier/undersøgelser med flere års mellemrum, som måske kan give nogle indikationer, men som ikke giver grundlag for sikre konklusioner. Specielt skal det bemærkes, at tallene for børn og unges rygevaner er angivet med børn som værende 11-15 årige; og voksne er angivet som personer over 15 år. Dermed inkluderes unge i alderen 15-17 som værende voksne rent statistisk set. Dette skævrider den information og de konklusioner som evt. kunne være uddraget af oplysningerne i statistikkerne.

⁷ <https://historienet.dk/samfund/amerikas-historie/forbudstiden-i-usa-nul-alkohol-gav-eksplosiv-kriminalitet>

⁸

<https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/E-cigaretter/E-cigaretter-og-helbred-notat-okt-2019.ashx?la=da&hash=A30D04B3D51EA6230EF5D9C75F21B0527971801B>

⁹ <http://nationalacademies.org/hmd/Reports/2018/public-health-consequences-of-e-cigarettes.aspx>

¹⁰

<https://www.gov.uk/government/publications/e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-evidence-review/evidence-review-of-e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-2018-executive-summary>

Til sammenligning kan nævnes at det engelske sundhedsvæsen, Department of Health, udfører ekstensive månedlige opdateringer af udviklingen/statistikken i forbruget af tobaks- og nikotinprodukter - ikke kun for børn og unge, men også for resten af befolkningen. Disse undersøgelser udgives offentligt på hjemmesiden **“Smoking in England”**¹¹ - under navnet **“Smoking Toolkit Study, STS”**¹² - senest opdateret 17.01.2020

Ligeledes udfører Tysklands Sundhedsministerium også ekstensiv statistik - via **“DEBRA - Deutsche Befragung zum Rauchverhalten”**¹³ - senest opdateret 12.12.2019.

Hvis den danske Sundhedsstyrelse f.eks. gjorde anslag til at udføre den samme grundige statistik, kunne vi samlet set have et meget klarere billede af brugen af tobaks- og nikotinprodukter i Danmark, og med den statistik ville lovgiverne også have et bedre værktøj og grundlag til at lovgive ud fra.

Tendensen fra både det engelske STS og det tyske DEBRA er, at antallet af dampere generelt p.t. er faldende - og specielt antallet af unge dampere i hhv. England og Tyskland er utroligt lavt. Hovedparten af unge der damper, var allerede forinden startet med at ryge tobakscigaretter. Det er forbavsende få der er begyndt at dampe, uden tidligere at have røget tobakscigaretter. Og antallet som først er startet med damp, og derpå er gået videre til tobaksrygning, er forsvindende lille, i både England og Tyskland.

Der skal skabes fokus på de voksne forbrugeres helbred, samtidig med at forbud mod køb af tobak for børn og unge håndhæves. Voksne forbrugere der er fyldt 18 år, er i deres fulde ret til at råde over deres eget liv og helbred, og hvis en (forhåbentlig) større del vælger e-dampen som deres alternativ til tobaksrygning, så er det netto en stor helbredsgevinst, både for den enkelte og for samfundet som helhed.

Baggrunden for Sundhedsstyrelsens notat, viser desværre med al tydelighed, at der endnu ikke findes nok nationale data/statistik, som kan give et godt nok overblik over situationen i Danmark. Et evidensbaseret grundlag for yderligere restriktioner for markedsføring, salg og forbrug af e-damp produkter er derfor ikke til stede. Sundhedsstyrelsen frygter at bl.a. tendensen med mange unge der damper i USA, vil finde indpas i Danmark. Men man kan ikke bruge den politiske og sundhedsmæssige situation i USA, til at lovgive ud fra i Danmark, da der er himmelvid forskel på reguleringspolitik i USA, ift. EU-lovgivning og dansk lovgivning.

Uheldigvis er debatten blandt sundhedsfagligt personale, politikere, patientforeninger og medierne drejet hen på, at tobaksrygning og e-damp er lige sundhedsskadelige, selvom der ikke findes belæg for den påstand. Dette så vi med al tydelighed i medierne i forhold til de mange tilfælde i USA, med primært unge der pådrog sig lungeskader, efter at have dampet illegale cannabis/THC-holdige væsker, der var “cuttet”/blandet op med E-vitamin acetat - som er et lipid/oliebaseret produkt, der ikke under nogen omstændigheder må inhaleres.

Det amerikanske “Center for Disease Control - CDC” har bekræftet at de mange tilfælde af lungesygdomme hos amerikanere, stammer fra brugen af illegale THC-pods med indhold af E-vitamin acetat¹⁴

¹¹ <http://www.smokinginengland.info/latest-statistics/>

¹² <http://www.smokinginengland.info/>

¹³ <https://debrastudy.wordpress.com/>

¹⁴ <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6903e2.htm>

Produkterne der medførte lungeskader og dødsfald i USA, ville meget hurtigt blive opdaget i EU, pga. EUs RAPEX-advarselssystem, der overvåger ingredienserne i de produkter som er anmeldt via EU-CEG portalen, og hurtigt kan tilbagekalde og udstede advarsler om præcis de produkter, som har medført skade på den europæiske befolkning. Men hvis produkterne ikke er anmeldt (dvs. bliver produceret under kontrollerede og legale forhold) kan RAPEX-systemet ikke anvendes, da der ikke er viden omkring indholdsstoffer, producent, distributør og forhandler af produkterne. Så kan vi i EU ende i samme situation, som i USA - med fatale følger af en ukontrolleret produktion og dertilhørende distribution af illegale produkter.

I yderste konsekvens, vil forslagene til lovændringer medføre dødsfald på ellers sikre forbrugere, som kan se sig nødsaget til at købe deres nikotinholdige e-væsker på det sorte marked, hvis det eneste alternativ er at gå tilbage til rygning af tobakscigaretter.

E-cigaretter har været på markedet så længe at epidemiologiske data fra virkeligheden langt overstiger hvad der ellers er påkrævet for at sætte tilsvarende medicinske produkter på markedet. Derfor er det vildledning at sige at man ikke ved noget, eller at man ikke kender langtidsvirkninger - for det gør man aldrig med nye produkter, det være sig sodavand, vaccine eller skateboards.

Problematikken set fra forbrugernes synspunkt

Som forbrugere af e-cigaretter/e-dampprodukter, vil vi advare imod konsekvenserne af de ændringer der foreslås, omkring lovgivning/regulering af e-dampprodukter med eller uden nikotin.

Lovændringerne er blevet til uden forudgående konsultation hos forbrugerne, og dermed også **DADAFO - Dansk e-Damper Forening**, som er de danske e-dampere talerør. Forslagene til lovændringer vidner om, at de personer som skriver og foreslår de store ændringer, ikke har den tilstrækkelige viden om produkterne, da teksten/ordlyden til lovforslagsændringerne til specielt **LOV nr 426 af 18/05/2016 (Lov om elektroniske cigaretter m.v.)**¹⁵ - i høj grad vidner om manglende førstehåndskendskab til både produkterne, deres anvendelse og mangel på kendskab til den befolkningsgruppe som anvender produkterne.

Der har været en udpræget mangel på kommunikationsvillighed mellem de offentlige myndigheder og forbrugerne/e-dampbranchen. Manglen har været hos de offentlige myndigheder. Specielt Sundhedsstyrelsen, som på trods af adskillige henvendelser først accepterede et møde med deltagelse af forbrugerne og e-dampbranchen den 8. januar d.å. Og på dette møde fremgik det desværre med stor tydelighed, at Sundhedsstyrelsens viden omkring e-dampprodukter (med eller uden nikotin) er yderst sparsom og mangelfuld. Som rådgivende organ for bl.a. Sundheds- og Ældreministeriet, er det vigtigt at specielt Sundhedsstyrelsen oplyser om al tilgængelig viden, undersøgelser og forskning, og gennemgår denne viden for interessekonflikter af enhver slags, før de drager konklusioner og videregiver anbefalinger på et desværre, viser det sig, alt for snævert grundlag.

¹⁵ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=180119>

Vincit omnia veritas - Sandheden overvinder alt

Det har altid været **DADAFO**s holdning og forhåbning, at med tiden ville både myndigheder, sundhedsfaglige eksperter, politikere og medier indse de store fejl de har begået i behandlingen og opfattelsen af de alternative røgfri nikotinprodukter. At produkterne ikke er et problem, men faktisk er en løsning på et problem - nemlig tobaksrygning. Tobaksrygning er ikke sundt - og e-damp er heller ikke "sundt", men det er beviseligt meget mindre sundhedsskadelig end rygning af tobak.

Men med tiden har vi måttet indse, at sandheden - faktisk videnskab og evidens - ikke bliver anvendt som grundlag for lovgivning og regulering i Danmark, endside når medierne skal belyse fænomenet "objektivt".

Når dét, vi som forbrugere åbenlyst ser som en stor fordel, bliver betragtet som noget negativt - så vil reaktionen fra bl.a. forbrugerne altid være at lovgiverne, medierne, embedsfolkene m.fl. ikke har reelle intentioner, og at folkesundheden bliver ofret til fordel for økonomiske disponeringer, og politiske underhåndsaftaler.

For os forbrugere virker det som om regeringen ikke har kunnet få mandat og skabe et bredt nok flertal for tilstrækkeligt store ændringer i tobakspriser m.m. og derfor vælger at inddrage e-damp i ændringsforslagene, fordi man så kan fremstå som handlekraftige. De voksne, og lovlige forbrugere, bliver ofret på ungdommens alter, og dermed signaleres at voksnes liv og helbred åbenbart er mindre værd end børn og unges?

Det øger forbrugernes frustrationer yderligere, når der vedtages lovgivning uden at der bliver lyttet til vores viden og erfaring på området. Og især når lovgivning bliver vedtaget og anbefalinger bliver givet på baggrund af "følelser og fornemmelser", uden skelen til fakta, videnskab og empiriske data.

Det bør også noteres, at de forslag der p.t. er til ændringer i lovgivningen om e-damp, er som taget ud af tobaksindustrien drejebog, for at erobre markedet for røgfri nikotinprodukter inkl. produkter til fordampning.¹⁶ Så bevidst eller ubevidst, er lovforslaget, hvis det bliver vedtaget i sin nuværende ordlyd, en direkte hjælpende hånd til tobaksindustrien, hvis kommende produkter snart er klar til salg i detailhandlen. Tobaksindustriens produkter vil med stor sandsynlighed være "lukkede pod-systemer", som nemt og enkelt kan udskifte tobaksprodukterne på hyldeerne i kiosker, dagligvarebutikker og tankstationer m.m. Indtil videre er der kun ét produkt på det danske marked, som kan kalde sig en "e-cigaret"; nemlig Vype ePen 3 fra BAT - og så findes der iQos fra Phillip Morris, som dog ikke er en e-cigaret, da det er tobak der bliver opvarmet og inhaleret. Derfor kaldes produktet et "Heat Not Burn" produkt (HnB), og ikke en e-cigaret.

Så - hvad enten Sundhedsministeriet eller politikerne vil det eller ej - eller er klar over det eller ej - så serverer I det fremtidige marked for røgfri nikotinprodukter/nydelsesmidler - på et sølvfad til tobaksindustrien.

¹⁶

[https://www.bat.com/group/sites/UK_9ZTFM.nsf/vwPagesWebLive/DOBA7JRL/\\$FILE/Step-Changing-New-Categories-A-very-significant-growth-opportunity.pdf](https://www.bat.com/group/sites/UK_9ZTFM.nsf/vwPagesWebLive/DOBA7JRL/$FILE/Step-Changing-New-Categories-A-very-significant-growth-opportunity.pdf)

DADAFO

Dansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

BAT (British American Tobacco) kalder det selv [“A very significant growth opportunity”](#), og beskriver hele forløbet i deres fremtidsstrategi, på vedhæftede link til deres rapport. Rapporten er opdateret den 14. marts 2019 - og indtil videre, kører planen efter bogen!

Lovforslaget der er i høring, er skrevet på en måde så det falder direkte på linie med BAT's strategi:

- Flytning af e-damp fra specialforretninger til detailforretninger
- Begrænsning i udvalg - både af udstyr og smagsvarianter
- Overgang fra mere individuelt orienterede og store e-cigaretter til små simple produkter
- Konsolidering af e-damp produkter fra en bred vifte af uafhængige producenter til nogle få store firmaer (tobaksindustrien producenter)

Tobaksindustrien, og i Danmark mere specifikt BAT, bliver med andre ord de store vindere i dette spil. Groft sagt virker det som **“Tobaksindustrien får et nyt marked foræret af staten, som tak for lang og tro tjeneste med at fylde skattefars pengetank”** (citat fra e-cigaret forhandler).

Uddrag fra BATs rapport “A very significant growth opportunity” - fra 14. marts 2019 - Fjerde fra venstre ses produktet Vype ePen 3, som er anmeldt via Sikkerhedsstyrelsen, og p.t. er til salg i den danske detailhandel.

DADAFO udgav i oktober 2019 informationsfolderen **“12 gode råd til røgfrihed 2019”**,¹⁷ som giver gode råd til specielt lovgivere og embedsfolk om, hvordan lovgivning på området bør gribes an. Informationsfolderen blev udleveret til Folketingets medlemmer af Sundhedsudvalget, ved et foretræde den 24.09.2019:

1. Hæv prisen på tobak – og giv rygere bedre og nemmere adgang til lavrisiko-alternativer
2. Opstil klare mål for hvordan man opnår færre rygere, ved bl.a. at se på ”Smoking Toolkit Study” (STS) fra England
3. Sørg for at håndhæve aldersgrænsen og håndhæv loven strengt
4. Det er forældrenes ansvar at opdrage deres børn – ikke statens
5. Afskaf markedsføring i detailhandlen, men tillad udbredt markedsføring i specialbutikker af e-dampprodukter
6. Branding af e-dampprodukter til voksne forbrugere, der ønsker et lavrisiko alternativ
7. Røgfri skoletid i folkeskolen og på ungdomsuddannelser
8. Sørg for at flere får tilbud om rygestop via muligheden for at skifte til lavrisiko alternativer
9. Giv tilskud til de rygere som vil forsøge at skifte tobakken ud med damp
10. Understøt den eksisterende lovgivning, og optimér brugen af de lovlige produkter
11. Forstå vigtigheden af et bredt udvalg af smagsvarianter i røgfri tobaks- og nikotinprodukter
12. E-damp kan IKKE omfattes af rygeloven. Damp er IKKE røg

DADAFOs 12 gode råd til røgfrihed 2019

Ny informationsfolder
klar til download

Folderen kan downloades - ved at trykke på ovenstående grafik, eller via link i fodnote 17.

¹⁷ https://dadafo.dk/wp-content/uploads/2019/11/DADAFO_12_gode_r%C3%A5d_til_r%C3%B8gfrihed_20191021.pdf

Hvor stort er forbruget af e-damp hos unge?

Der *er et problem blandt børn/unge* - men det problem er: TOBAKSCIGARETTER, og ikke e-damp!

- E-damp bruges primært af unge der allerede ryger tobakscigaretter
- Der er minimal tilgang til cigaretter fra nye nikotinprodukter (ingen gateway)
- E-damp er ikke "cool" blandt unge
- Det er logisk at f.eks. snus har vækst samtidig med at man indfører flere og flere røgfri skoler
- Hvis man kigger på Norge/Sverige så er det tydeligt, at på trods af en lige så stor nikotinprævalens blandt unge som i Danmark, så er der en fantastisk lav rygeprævalens blandt unge, og derfor er al snak om en "gateway" simpelt hen ikke objektiv

Fra Tænk tanken Mandag Morgens rapport, Februar 2020: ["Fra Marlboromanden til kvinden med e-cigaretten"](#)

Citat fra side 28: *"De unge kender de nye produkter og giver udtryk for, at måske kan snus eller tyggetobak gøre, at man ryger mindre, men det er ikke særlig smart at tygge på tobak - især ikke blandt pigerne. Men blandt en gruppe af især drenge er det okay at tygge lidt tobak eller bruge rigtig snus importeret fra Sverige. E-cigaretter er helt sikkert - stadig ifølge de unge - et rygestopsmiddel, men i øvrigt endnu mere farligt end cigaretter og ganske kikset at se på - dog lige undtaget den nye Juul, som man endnu ikke kan købe i Danmark. Hvis man damper på noget andet end en Juul, så bør det være, fordi man er ved at stoppe. Ellers er man virkelig kikset i de unges optik."*

Fra Jydske Vestkysten, 16.09.2018 - [Danske unge: E-smøger er yt!](#)

Citat: *"Kim Dabelstein Petersen, der er formand i DADAFO, mener, at forskel i ungdomskultur ligger til grund: - Unge i Danmark synes simpelthen, det er yt, siger han.*

Ifølge formanden har det, han kalder amerikansk hysteri omkring unge dampere været med til at fremprovokere en "rebelsk" stigning i forbruget.

Han henviser desuden til et EU-direktiv fra 2016, der forbød markedsføringen af e-dampprodukter samt salg til mindreårige i Europa.

Ifølge Niels Them Kjær, projektchef for tobaksforebyggelse i Kræftens Bekæmpelse, har netop direktivet dæmpet ungdomsforbruget i Danmark.

- Det er mit indtryk, at vi har set en stagnation, siden EU-direktivet trådte i kraft. Vores seneste tal er dog fra 2016, så det vides ikke helt præcist, siger han."

Ovenstående citater og konklusioner, er helt på linje, med den opfattelse vi som forening, sammen med Kræftens Bekæmpelse, har refereret tidligere i medierne, af de unges opfattelse af e-damp produkter.

Skolebørnsundersøgelsen						
	Nogen sinde prøvet		% Forskel	Sidste måned		% Forskel
	2014	2018		2014	2018	
Dreng (alder)						
11	3	2	-33%	2	<1	>-100%
13	11	11	-	7	5	-28.5%
15	33	30	-1.1%	17	13	-23.5%
Piger (alder)						
11	1	1	-	1	<1	?
13	7	5	-28%	4	2	-50%
15	24	17	-29%	13	7	-46%

Dette svarer også meget godt overens med de tilgængelige statistiske tal vi har fra Skolebørnsundersøgelserne fra hhv. 2014 og 2018 (se tabel ovenfor) - hvor antallet af unge mellem 11 og 15 - der nogensinde har prøvet og antallet der den sidste måned har anvendt e-damp, er faldet dramatisk. For specielt piger, er forbruget ca. halveret. Vi forventer at antallet af unge, der har prøvet eller ofte anvender e-damp er yderligere faldet siden 2018 - og dette kunne evt. bekræftes, hvis Sundhedsstyrelsen havde udgivet deres publikation "Danskernes Rygevaner 2019".

Den meget omtalte stikprøve i [Københavns kommune](#) der målte at 45% af eleverne i 9. klasse havde prøvet e-damp, falder inden for rammerne af resultaterne i Skolebørnsundersøgelsen fra 2018 når man korrigerer for at Københavnske unge er mere eksperimenterende end landsgennemsnittet.¹⁸

Links til statistik omkring unge/børns og voksnes forbrug af e-damp:

[Sundhedsstyrelsen - "E-cigaretter og helbred, Oktober 2019"](#)

[Røgfri Fremtids Ungeundersøgelse 2017](#)

[Danskernes Rygevaner 2018 - Årsrapport](#)

[Danskernes Rygevaner 2018, Metodenotat](#)

[Danskernes Rygevaner 2018, Krydstabeller Alle](#)

[Statens Institut for Folkesundhed: Skolebørnsundersøgelsen 2014](#)

[Statens Institut for Folkesundhed: Skolebørnsundersøgelsen 2018](#)

[Røgfri Skoletid - Rygevanerundersøgelse 2018 - Københavns Kommune](#)

[Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019](#)

¹⁸ <https://www.kk.dk/nyheder/naesten-hver-anden-elev-i-9-klasse-i-koebenhavn-har-proevet-e-cigaretter>

DADAFODansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

På vegne af de danske dampere, stiller **DADAFO** sig gerne til rådighed med al den viden vi besidder, og er altid klar til en åben dialog omkring fremtidens muligheder for dampen som et langt mindre skadeligt alternativt nydelsesmiddel set i forhold til rygning af tobakscigaretter.

Som udgangspunkt går **DADAFO** ind for, at e-damp udelukkende er et produkt som skal anvendes af rygere og tidligere rygere, til at blive røgfri. Det er ikke et produkt som børn/unge eller aldrig-rygere/aldrig-dampere skal anvende.

Og som forening beder **DADAFO** politikerne "*tænke på børnene*" - dvs. sørge for at deres forældre lever længere, ved at have så mange forskellige muligheder for at blive røgfri på, og dermed øge deres livskvalitet og forventede levealder - så de kan være sammen med deres børn så længe som muligt.

På foreningens medlemmer, bestyrelsens og de danske dampere vegne...

Formand

Kim Dabelstein Petersen

formand@dadafo.dk

kdp@dadafo.dk

Fon: +45 4033 0550 / +45 3045 7516

Kasserer

Peter Stigaard

treasurer@dadafo.dk

ps@dadafo.dk

Fon: +45 3045 7517

DADAFODansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

Hvem er DADAFO

DADAFO – Dansk e-Damper Forening, er en uafhængig, non-profit forbrugerorganisation, der er styret af medlemmerne/forbrugerne. Bestyrelsen er valgt af medlemmerne, og foreningen drives for medlemmernes kontingent og deres frivillige donationer. Der er ingen økonomisk forbindelse til hverken tobaks-, medicinal- eller e-cigaret/e-damp branchen. Alt arbejde i foreningen udføres frivilligt på pro bono basis.

DADAFO taler på vegne af de danske e-dampere, samt de rygere som i fremtiden forventes at ville ønske at anvende et e-produkt som et alternativ til rygning af tobak – eller som et led i et rygestop.

DADAFO har p.t. over 3.100 registrerede og dedikerede medlemmer, der alle er over 18 år – hvilket er et krav for medlemskab af foreningen. Median-alderen for foreningens medlemmer ligger på ca. 40-42 år. Medlemmerne af DADAFO kommer fra alle egne af landet, og rigsfællesskabet.

DADAFO er en del af et større internationalt forbrugerfællesskab [INNCO, The International Network of Nicotine Consumer Organisations](#) – der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den globale politiske dagsorden.

DADAFO er en del af et større europæisk forbrugerfællesskab, [ETHRA – European Tobacco Harm Reduction Advocates](#), der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den europæiske politiske dagsorden.

DADAFO er en del af et større nordisk forbrugerfællesskab, [NNTHR – Nordic Network on Tobacco Harm Reduction – CSO-NGO](#), der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den nordiske politiske dagsorden.

DADAFO udfører nonprofit lobbyvirksomhed og oplysningsarbejde, og deltager aktivt i informationsarbejde, standardiseringsarbejde via Dansk Standard, CEN og ISO.

DADAFO deltager på internationale konferencer omkring sundhedsfremme, tobakskadereduktion og brugen af alternative nikotinprodukter som erstatning for tobaksprodukterne.

DADAFO står altid til rådighed for en udviklende og indbyrdes informativ dialog – og man kan altid kontakte os med eventuelle spørgsmål – ved at gå ind på vores hjemmeside.

DADAFO går som forbrugerorganisation ind for, at markedet for e-damp-produkter selvfølgelig skal reguleres – så vi som forbrugere kan være sikre på, at det udstyr vi køber er så sikkert som muligt, og at de væsker vi køber er så gode, rene og af så høj kvalitet som muligt. Men en regulering/lovgivning skal også være proportionel, så det ikke bliver nemmere eller billigere at vælge tobakken frem for dampen.

DADAFO går som forbrugerorganisation ind for, at der fastsættes en aldersgrænse på 18 år, som vedtaget ved lov. Vi er godt klar over, at der allerede er dampere der er yngre end 18 år, og med fastsættelse af en aldersgrænse bliver det for politikerne "nemmere" at argumentere for at e-dampprodukterne primært er til brug for voksne personer, der prøver at gøre noget godt for deres helbred, ved at skifte tobakken ud med et langt mindre skadeligt alternativ.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for, at damp skal sidestilles med røg – og dermed omfattes af "Loven om Røgfri Miljøer". Der er til dags dato **INTET** videnskabeligt grundlag for at sidestille damp og røg, da samtlige undersøgelser og tests der er foretaget af dampens kemiske sammensætning påviser, at der ikke er farlige indholdsstoffer i den damp der udåndes i tilstrækkeligt store mængder til, at det kan være til helbredsmæssig skade, hvis man opholder sig eller står lige ved siden af en person der damper. Duften/lugten af dampen kan selvfølgelig være til gene for nogen – på samme måde som dårlig kropshygiejne, overdreven brug af parfume m.m. kan være til gene for nogen. Dermed ikke sagt at bare fordi noget kan irritere én, så er det automatisk en helbredsrisiko.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for, at der vedtages et totalt reklameforbud på damprelaterede produkter. Set fra et sundhedsmæssigt synspunkt, så bør alle forbrugere af tobaksprodukter blive gjort opmærksomme på, at der i dag findes et langt mindre skadeligt alternativ – hvormed mange kan skifte tobakken helt ud, ved at skifte til damp.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for et totalt eksport- og importforbud, af varer fra de andre EU-medlemslande. "Loven om e-cigaretter" forbyder ikke direkte eksport og import, men gør muligheden yderst bekostelig for producenter uden for Danmark. Hvis en producent vil sælge sine produkter (evt. via webshops beliggende i andre EU-lande) – så skal forhandleren/producenten ansøge/anmelde sine produkter til Sikkerhedsstyrelsen i Danmark, efter at have betalt nogle meget høje anmeldelsesgebyrer, der ikke står mål med kravet via EU om varers frie tilgængelighed på tværs af EUs grænser. Hvis en dansk virksomhed ønsker at markedsføre/sælge sine produkter i et andet EU-land, skal produkterne evt. også anmeldes til landets lokale myndighed, inden et salg/eksport kan udføres lovligt.

DADAFO ser desværre en mulighed for, at de eneste produkter der kan lovliggøres via lovforslaget, bliver produkter der skal opfylde så store krav til lækagesikkerhed og en påfyldningsmekanik der ligeledes sikrer imod kontakt med den nikotinholdige væske – at de eneste produkter der vil kunne tillades, vil blive de såkaldte cig-a-likes: E-cigaretter der ligner alm. cigaretter, og som de fleste erfarne e-dampere kun har anvendt i en meget kort periode, da produkterne er for ineffektive og for dårlige i praktisk brug.

DADAFO er en forening for alle dampere – og du kan blive medlem af foreningen ved at tilmelde dig på vores hjemmeside: www.dadafo.dk/medlemskab

Et basismedlemskab er gratis – og du kan blive fuldt medlem for kun 120 kr. pr. år. Som forhandler eller ansat i en dampbutik, kan du tegne et støttemedlemskab, ligeledes for 120 kr. pr. år. Som støttemedlem har du dog ingen ret til repræsentation i foreningens bestyrelse eller udvalg.